

Koncept BAZÁLNÍ STIMULACE a jeho uplatnění

PhDr. Karolína Friedlová, Praxisbegleiter für Basale Stimulation® in der Pflege
Vysokoškolský pedagog, Slezská univerzita v Opavě, jednatelka akreditované vzdělávací společnosti INSTITUT Bazální stimulace, s.r.o., e-mail: institut@bazalni-stimulace.cz

Bazální stimulace je vědecký pedagogicko-ošetrovatelský koncept, který se orientuje na všechny oblasti lidských potřeb. Koncept Bazální stimulace nabízí již 40 let profesionálům v oblasti poskytování zdravotní péče, sociálních služeb a také ve výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vysoce kvalifikované a profesionální ošetrovatelské a terapeutické postupy. Cílem těchto postupů je přizpůsobit péči životní situaci lidí, kteří se narodili s postižením nebo ho za života získali v důsledku onemocnění či úrazu. Koncept poskytuje vhodné stimuly pro psychomotorický vývoj člověka, stimuluje vnímání, komunikaci a hybnost. Výchozími předpoklady pro strukturu péče je práce s biografií člověka, jeho rituály a životními potřebami.

Oblasti lidských potřeb byly americkým psychologem A. H. Maslowem shrnuty do pyramidy, jež osahuje 5 stupňů.

Koncept Bazální stimulace znamená strukturovat ošetrovatelskou, ale také pedagogickou a terapeutickou práci tak, aby sledovala cíl saturovat výše zmíněné potřeby. Lidské potřeby jsou v konceptu Bazální stimulace jádrem centrálních cílů pro strukturu individuálních ošetrovatelských a terapeutických plánů. Cíle byly před deseti lety formulovány autorem konceptu profesorem dr. Andreasem Fröhlichem a spoluautorkou profesorkou dr. Christel Bienstein. Jedinečnost konceptu Bazální stimulace tkví v tom, že tento koncept je propracován tak, aby s ním mohli pracovat u jednoho klienta různí profesionálové (ošetrovatelský personál, fyzioterapeuti, ergoterapeuti, sociální pracovníci, logopedové, speciální pedagogové) za participace rodiny klienta. Na základě mnohaletých zkušeností těch, kteří s konceptem pracují, nebyly dosud centrální cíle pozměněny, ba naopak se stále více prokazuje, že relevantně odrážejí potřeby příjemců péče a zároveň posilují kvalitu a bezpečnost péče.

10 centrálních evropských cílů (Fröhlich, Bienstein, 2003):

- Zachovat život a zajistit vývoj
- Vnímání vlastní život
- Poskytnout jistotu a budovat důvěru
- Rozvíjet vlastní rytmus
- Sám si uspořádat život
- Poznat okolní svět
- Navázat vztah a uspořádat setkání
- Umožnit zažít smysl a význam konaných věcí a činností
- Poskytnout autonomii a zodpovědnost za svůj život
- Objevovat svět a vyvíjet se

Autor konceptu prof. dr. A. Fröhlich vypracoval koncept Bazální stimulace na podkladě vědeckých poznatků z vědních oborů fyziologie, neurologie, embryologie a vývojové psychologie. Fröhlichovo výchozí tvrzení, že je nutné nejprve zprostředkovat

MASLOWOVA PYRAMIDA POTŘEB

Potřeba sebeaktualizace

Potřeba uznání, úcty

Potřeba lásky, přijetí, spolupatřičnosti

Potřeba bezpečí a jistoty

Základní tělesné, fyziologické potřeby

vjemy ze svého těla, stimulovat vnímání vlastního těla (vnímání tělesného schématu) jako předpoklad vývoje jedince pro udržení pohybových, kognitivních a komunikačních schopností, se v praxi potvrdil. Vnímání tělesného schématu je také předpokladem k vnímání vlastního okolí a posléze navázání komunikace s okolím. Sociální zkušenost je proto jednou z důležitých výchozích podmínek v práci s konceptem Bazální stimulace. Ve všech životních situacích jsme závislí na společnosti a na výměně informací se svým okolím. Cílem konceptu Bazální stimulace je vytvořit takové podmínky okolního prostředí, aby na člověka vhodně působily a podporovaly jeho vývoj. **Stěžejním a výchozím bodem pro psychomotorický vývoj člověka je zkušenost se svým vlastním tělem.** Tento předpoklad umožňuje vývoj ostatních vývojových oblastí, tedy motoriky, kognice, komunikace, sociální zkušenosti, emocí a vnímání. Bazální stimulace pojímá člověka komplexně a vidí souvislost a rovnováhu mezi jednotlivými rovinami.

Z výše uvedených důvodů jsou **základními okruhy**, se kterými se v konceptu pracuje:

- stimulace somatická,
- stimulace vestibulární,
- stimulace vibrační.

Cílem těchto prvků je primárně zabezpečit základní životní funkce, jako je například příjem potravy, dýchání, sebezpečí, polohování, spánek, potřebu aktivity. Sekundárním cílem je podpořit pohybové schopnosti, vytvoření důvěry v sebe sama, získání pocitu jistoty a bezpečí, a rozvíjení komunikačních schopností.

Nástavbovémi okruhy jsou:

- stimulace taktilně-haptická (hmatová),
- stimulace olfaktorická (čichová),
- stimulace optická (zraková),
- stimulace auditivní (sluchová),
- stimulace orální (senzoriky dutiny ústní a chuťových vjemů).

Nástavbové prvky velmi úzce navazují na prvky základní a podporují rovněž hybnost, vnímání a komunikaci v kontextu Maslowovy hierarchie hodnot. To znamená, že prostřednictvím těchto prvků lze rovněž saturovat základní životní potřeby, ale také pocit jistoty, bezpečí, pomoci člověku navázat vztah, orientovat se, vnímat vlastní autonomii a být schopen si alespoň částečně sám organizovat vlastní život. Všechny základní i nástavbové prvky konceptu podporují autonomii člověka a především umožňují aplikovat důstojnou péči.

Okruh příjemců péče v konceptu Bazální stimulace je velmi široký. Koncept se postupně etabloval z oblasti péče o lidi s těžkým vrozeným postižením i do oblastí klinické péče. Koncept se uplatňuje v péči o:

- předčasně narozené děti,
- děti, mládež a dospělé s těžkým kombinovaným vrozeným postižením,

- lidí s těžkými tělesnými a kognitivními změnami vzniklými z důvodu onemocnění nebo úrazu (úrazy mozku, mozkové cévní příhody),
- lidí, kteří jsou závislí na péči z důvodu stáří nebo umírání,
- lidí, kteří vykazují změněné způsoby chování v souvislosti s (těžkým) vrozeným kognitivním postižením (mentální retardace) nebo za života získaným kognitivním onemocněním (demence).

Cílem konceptu je uspořádat životní podmínky uživatelů zdravotní péče nebo sociálních služeb tak, aby byl podporován jejich vývoj, autonomie a umožnění prožití jejich života v nejvyšší možné míře kvality.